

MOJ DRUG STOJAN

U to vrijeme, kad sam bio đak, škole su po selima bile vrlo rijetke. U jednu školu obično su išla djeca iz desetak sela. Mnogi od đaka morao je da propješači po sedam-osam kilometara da bi stigao u školu prije nego što počne nastava.

A u našoj školi, na Batnjiču, takvih je bilo mnogo. Sva djeca iz Vujičića, Gornje Skakave, Ulovića, Vitanovića... Pa i on, moj drug Stojan, morao je svako jutro i svaku večer da pređe po sedam kilometara.

Da, davno je to bilo. Ali kad dođe zima i kad na snježnoj prtini vidim školsku djecu, ja se često, vrlo često sjetim svoga druga Stojana i našeg starog, dobrog učitelja.

I eto, u to vrijeme, sa mnom je u školskoj klupi sjedio i on, Stojan. Rastom je bio najviši među nama, ali vrlo blijed i mršav. Obučen u duge, kao snijeg bijele gaće i rubinu koja mu je dopirala do koljena, uvijek je među prvima dolazio u školu. Pa i kad nastupi zima. Samo je tada na sebi imao još i neki predugačak gunj preko koga bi, da mu bude kraći, u struku opasivao kaiš, a opanci kapuraši bili su natrpani obojcima da mu stopala u njima ne klapću u hodu. Za ručak bi obično donosio proje i luka, a rijetko bio se kada našao uz to još i tanak režnjić slanine. Jer njegov je otac, isto kao i moj, bio nadničar i kod kuće su živjeli vrlo oskudno.

Nas dvojica bili smo nerazdvojni drugovi. Sjedili smo jedan do drugoga i učili iz istih knjiga, jer niti je meni moj, niti njemu njegov otac mogao da kupi sve knjige. Stojan bi kupio jednu, ja drugu, i tako smo se dopunjavali. Ali, moram priznati, u školi je učio bolje od mene. I često mi je pomagao. Naravno, naročito za ružna vremena, ili kad izbiju poplave. Tada bi on spavao kod moje kuće, koja se nalazila nedaleko od škole, i

naveče me dugo podučavao. Pa i kad legnemo jedan do drugoga i pokrijemo se ponjavom, on bi me sve dok nas ne bi savladao san, preslišavao iz ovog ili onog predmeta. A koliko sam samo puta tek prije časa, na brzinu, prepisao od njega računski zadatak... On je svaki rješavao s lakoćom, dok je to meni bilo vrlo teško.

U školi je dobijao najbolje ocjene i učitelj ga je neobično volio. Ako bi učitelj izašao sa časa, Stojan bi tada pripazio na red i nastavio da pregleda računске zadatke ili da ispituje napamet naučene lekcije. A za svaku školsku priredbu najbolje uloge ili recitacije dobijao je on, Stojan.

Bio sam ponosan što imam takvog druga.

Jednog zimskog jutra osvanuo je dubok snijeg. Tog dana bio sam redar i u školu sam došao ranije nego obično. Stari učitelj spremao se u grad i u dvorištu su ga čekale upregnute saonice. Ali kad poče čas, sjedalo do mene bilo je prazno. Bilo mi je neobično bez druga. Tog dana on nije došao u školu. Već sam pomislio da se možda i razbolio, jer Stojan nikada nije izostao nijedan dan. I naš se stari učitelj prilikom prozivanja začudi što ga nema: Upita što bi to moglo biti s njim. U tom času podiže se Milan Jakovljević, čija je kuća bila do Stojanove, izade iz klupe i stavi komadić papira pred učitelja. Učitelj ga uze, preleti očima po napisanim recima i, pogledavši nas preko svojih naočara, reče:

– Stojan nam piše. Nije bolestan. Hoćete li da vam pročitam?

– Hoćemo! – zabruja učionica od naših glasova. I on poče:

»Dragi gospodine,

Danas nisam mogao doći u školu. Oprostite mi, jer i meni je teško. Nisam bolestan, već ima nešto drugo. Do sada sam svaki dan dolazio u školu u bratovim opancima, a on je jutros morao da ide u planinu i da tamo s ocem siječe drva za firmu. I čim se moj brat vrati, opet ću redovno ići u školu. A dotle će mi Milan svaku večer ispričati šta ste im u školi predavali. Po-

kazivaće mi zadaće, pa ću ih kod kuće izrađivati kao da ću s njima u školu. I kad dođem, sve ću vam ih pokazati.

Još jednom vas molim da mi oprostite.

Vas i sve svoje drugove i drugarice pozdravlja

Stojan Ostojić«

Učitelj spusti pismo preda se na sto.

U razredu zavlada neobična tišina. Bilo nam je svima teško toga časa. Pa i našem starom učitelju. Dugo je ćutao kao da je o nečem razmišljao, a onda nam reče:

– Danas će me učiteljica zamjenjivati u razredu. Budite dobri.

I izađe u hodnik. Oči su mu bile vlažne. Takvog nikada nisam vidio našeg učitelja.

Malo kasnije ću se topot konjskih kopita ispod prozora i saonice, uz zveku praporaca, izadoše na put...

Učitelj se tog dana vratio iz grada ranije nego obično. S nama je bio na posljednjem času. A kad smo polazili kući, on iz svoga stana iznese neki paketić i predade ga Milanu Jakovljeviću.

– Ovo mi Stojanu ponesi – reče. – I ne otvaraj ga u putu. Takvog ga njemu predaj!

Svi smo bili radoznali: šta li se to nalazi u paketiću?

Sutradan, kad sam došao u školu, Stojan je već bio na svome mjestu. Na nogama je imao nove novcate opanke.

Bio je to učiteljev poklon najboljem đaku.